

En català antic *cercar*, usat sovint en la construcció *anar a cercar*, apareix amb els següents sentits: 1. (a) 'recórrer, fer una trajectòria': «Nós som anats per la terra de Grècia e havem *cercada* gran re de la terra dels latins» (Llull, *Blanq.*, *AlcM*); «Car [la molta amor] pren tal born que *cerca* tota França» (AMarch, xvi, 43); (b) 'recórrer (visitant un i altre lloc)', 'fer un tomb per (algun lloc)': «Van les gents en pelegrinatge e en romeria, e *van cercar* los locs sants e les esgleyes on vós demostrats miracles» (Llull, *Contempl.*, *AlcM*); «Una nuyt ayxí co Sent Lop *sercava* les gleses de la ciutat ayxí con avia acostumat» (*VidesR*, 193r1; cf. el text llatí: «dum more solito civitatis ecclesias circumiisset», 680.9); cf. a més a més l'expressió *cercar lo món* 'córrer o rodar món': «e perquè havien vergonya de ésser entre sos conexents, partiren-se de Capadócia e anaven *cercant lo món*» (citat per *DAG.* de *Recull d'Eximplis*), un altre ex. en *Curial (AlcM)*;⁶ expressió que va perpetuar-se en el sobrenom del famós poeta occità *Cercamon*.

2. (a) 'Escorcollar un terreny (buscant una cosa)': «lo rey fou manament a cels de les naus --- quant serà envesprít, que dejen moure per *sercar* la ribera tro que ajen trobat loc hon prenguen terra» (Desclot, c. 35, II, 97.2); «ab una nau armada i dues galees --- *sercà* tots los ports e les ciutats e les viles e 'ls castells que eren riba mar --- E axí rodejant *serchà* la mar .VII. anys» (*Filla Hongria, NCl.*, XLVIII, p. 55); (b) 'escorcollar (una persona o una cosa)': «*Cercaren* los joves hòmens si portaven armes» (Muntaner, c. 43); «*car* segons la disposició que 'm sent yo crech *cercaré* tots los racons del lit» (*Tirant, DAG.*).

3. *Cercar* 'buscar, procurar de trobar': «tot per zo que ls falses judeus no l anasen *cercar* en altra terra» (*Hom. Organyà, 7v2*); «lo cavaller feya *cercar* lo scuder qui era fuyt per temor de mort» (Llull, *Merav.*, *DAG.*); «e molts dels seus lo tornaren a *cercar*, e trobaren-lo en lo camí» (*Tirant, DBal.*); notem també el matís de 'buscar per fer venir': «e que ara los venien a *cercar*» (*Tirant, DBal.*), i «vos iré a *cerquar*» (*Tirant, DAG.*); notem, a més a més: *cercar amic* (Eiximenis, *Dones, DBal.*); *cercar almoïna* (Llull, *Blanq.* II, 98-18); *cercar or* (1501, *DAG.*).

4. *Cercar* 'provocar, causar que es faci una cosa': «Res d'açò que penses que en ella sia no hi és, pus *cerques* que't desengan» (Metge, *Somni, AlcM*); *cercar baralles* (S. XVI). Per a fraseologia en general amb *cercar*, veg. els diccionaris, *DAG.*, *DBal.*, *AlcM*.

Hi ha en gran part coincidència en els reflexos romànics de *CIRCARE*: it. ant. *cercare* «percorrer e esaminando» (des del S. XIV), «far opera per trovare qualche persona o cosa» i «procurare» (Boccaccio), dades de Prati; oc. ant. *cercar* 'recórrer un terreny (buscant una cosa o una persona)' (en *Flamenca i Crozada Alb.*); 'escorcollar (un terreny, els camins, etc.)' (PSW) 'procurar de trobar' (1170; Brunel, *Plus Anc. Ch.*, 119.8); fr. ant. i fr. mj. *cerchier* «parcourir (un pays) à la recherche de qch» (Ss. XII-XV); «faire une perquisition, fouiller (une personne, une maison)» (Ss. XII-XVI); fr. ant. *cerchier* «faire des efforts pour trouver ou se

retrouver qn ou qch» (des del S. XIII), d'on anglo-normand *sercher* (i anglès *search*) i fr. mj. *cercher*, fr. mod. *chercher* «s'efforcer de découvrir, de comprendre (p. ex. la vérité)».⁷

Havent sofert la concurrència del verb *buscar* (castellanisme que evidentment havia començat de penetrar des del S. XVII, veg. *BUSCAR*), *cercar* ha cedit el seu lloc cada cop més a aquest verb, sobretot durant el S. XIX, i avui té vitalitat robusta només a les Illes Balears. Com indica JCoromines en l'esmentat article, a Barcelona a la seva joventut *cercar* no tenia curs en el llenguatge parlat, però els escriptors, entre ells el seu pare, l'han usat sempre que es tractava d'un estil elevat; i ens indica, així mateix, que tampoc detona fins i tot en l'ús parlat quan l'ocasió demana un to un xic rellevat. D'altra banda, en moltes comarques rurals, i fins en el Maresme (p. ex. a Pineda i Sant Pol), *cercar* ha continuat viu, però en temps altres que el present i ben sovint com a infinitiu en les construccions com *anar a cercar*, *venir a cercar* o *passar a cercar*, i pronunciat sense r [səká]. És vivaç també a Cerdanya i a la Catalunya francesa en el llenguatge col·loquial (JCor. va registrar al Barcarès 1959, a més a més, *cercar a* 'procurar, mirar de'). Allí també sembla freqüent la pronúncia səká: a Er (Cerd. Fr.) va notar «anirem a səká ceps (= bolets)», i a Ur «hi vénen a səká aigua», però a Conat de Conflent amb r: *bani l səká* «venir a buscar-lo»; la r sembla eliminar-se ocasionalment fins i tot a les Balears: Söller 1953 *səkən* aigua. Com que una assimilació d'aquest tipus no és corrent en la llengua, l'hem d'atribuir a l'ús freqüent d'aquest verb com a infinitiu en construccions tipus *anar a cercar tal o tal* en les quals la síl·laba *sər-* és distant de l'accent i per això susceptible de ser articulada ràpidament. Així *cercar* i *secar* resulten ser homònims on preval tal pronúncia, que molt probablement fou de data antiga i un dels factors importants que hauran contribuït al desús d'aquest verb d'antiga nissaga catalana.

DERIV.: *Cerca*, usat regularment en la constr. *fer cerca*: 1.ª 'fer un tomb per un lloc': «E com és a la tua edat conde(s)cent l'anar de nits e de *fer cercha*» (citat de *Corbatxo, AlcM*); 'volt que fa una processó': «Se féu professó solenne fent la *cerca* del Corpus» (citat per *DAG. d'Ardits v*, text c. segona meitat XVI); «lo dit balle novell, acompanyat de sos parents y amichs, cavalcà fahent la *cerca* acostumada per la present ciutat» (ibid.); 2.ª *fer cerca* «fer una inspecció o indagació» 1397 (*AlcM*): «E prech-vos, Capità, que prestament aneu a regonèrer totes les virtualles --- E de continent Ypòlit se partí de l'emperador e féu la *cerqua* molt diligentment ab altres hòmens» (*Tirant, DAG.*); notem també la *cerca* que es feia durant una pesta (ex. citat per *DAG. d'Ardits III*, c. 1500), i el seu ús com a 'indagació intel·lectual o espiritual' en AMarch: «Lo savi pren lo profit de sa *cerca*; / lo foll roman en sa trist encontrada»; 3.ª *cerca* 'orla, franja (d'un vestit)' (S. xv, *DAG., AlcM*); s'havia usat també com a 'tancat o clos o muralla que envolta un poble o un terreny' (Jaume I, c. 126) (avui fóra cast.).